

Сравнителен анализ на усвояването на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове в страните – членки на Европейския съюз през програмен период 2014 – 2020 г.

Аглика Кънева*

Резюме: Публикацията е посветена на степента на усвояването на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове в страните-членки на Европейския съюз през програмен период 2014-2020 г. Извършен е сравнителен анализ на усвояването на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове – Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд и Кохезионния фонд в страните-членки през програмен период 2014-2020 г. Прави се сравнение с усвояването по Структурните фондове през програмен период 2007-2013 г. Анализира се усвояването по страни на средствата от Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд и Кохезионния фонд през периода 2014-2020 г. Особено внимание се обръща на степента на усвояване на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове в България.

Ключови думи: Европейски съюз, бюджет на Европейския съюз, регионална политика на Европейския съюз, Европейските структурни и инвестиционни фондове.

JEL: F36.

* Аглика Кънева е доктор, главен асистент в катедра „Финанси“ на УНСС.

За политиката на сближаване на Европейския съюз за периода 2014-2020 г. са предвидени 351,8 млрд. евро, които се равняват на 32.5% от общия бюджет на Европейския съюз (www.eufunds.bg). Регионалната политика се изпълнява чрез три основни фонда: Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд и Кохезионния фонд. Заедно с Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейския фонд за морско дело и рибарство те формират Европейските структурни и инвестиционни фондове. Регионалната политика осигурява необходимата инвестиционна рамка за изпълнение на целите на стратегията „Европа 2020“ за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж в Европейския съюз до 2020 г. Целите на Европейския съюз за 2020 г. са свързани с осигуряване на заетост, инвестиции в научноизследователска и развойна дейност, намаляване на емисиите на парникови газове, образование, борба с бедността и социалната изолация.

През периода 2014-2020 г. се въвеждат някои промени при провеждане на политиката по сближаване, като:

- По-голям акцент върху резултатите: по-ясни и измерими цели за постигане на по-добра отчетност;
- Опростяване: един набор от правила за петте фонда;
- Засилено гражданско измерение и борба за социално приобщаване;

- Връзка с икономическата реформа: Европейската комисия може временно да спре финансирането за държава членка, която не спазва икономическите правила на Европейския съюз;
- Въвеждане на специални предварителни условия, които трябва да бъдат изпълнени, преди да бъдат отпуснати средства от фондовете (<https://europa.eu>).

Основната цел на статията е да се изследва усвояването на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове – Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд и Кохезионния фонд.

За да се реализира целта в статията се очертават следните конкретни задачи:

1. Проучване на степента на усвояването на фондовете на Европейския съюз в страните-членки на Европейския съюз.
2. Изследване на спецификите при усвояването на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове в отделните страни членки през програмния период 2014-2020 г.
3. Извеждане на тенденции, които се очертават при усвояване на Европейските структурни и инвестиционни фондове по страни.

Предмет на изследването е усвояването на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове – Европейски фонд за регионално развитие, Европейски социален фонд и Кохезионен фонд.

Конкретни обекти на изследването са:

1. Същностната характеристика на фондовете на Европейския съюз;
2. Предпоставките за оптималното усвояване на европейските фондове в България;
3. Проблемите, възникващи при усвояването на финансирането от европейските фондове.

Основната теза на разработката е, че усвояването на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове е на добро ниво и България отбелязва

напредък при процеса на усвояване на европейското финансиране в сравнение с предходния програмния период 2007-2013 г.

Използваната методология е комбинация от няколко метода на анализ и по-конкретно сравнителен анализ, индукция и дедукция, дескриптивен анализ и синтез, историко-логически анализ. Препоръчително се отдава на аналитичния подход, който гарантира по-голяма обективност на резултатите.

Изследването на усвояването на средствата от европейските фондове по страни членки е концентрирано върху показателите за общ бюджет, договорени средства и усвоени средства, дял на договорените средства в бюджетирани средства и дял на усвоени средства в бюджетирани средства по Европейските структурни и инвестиционни фондове, Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд и Кохезионния фонд. Периодът на изследването е от януари 2014 г. до декември 2017 г. включително. В настоящото изследване са използвани официални статистически данни на Европейската комисия и органите по страни, отговорни за събиране на статистическа информация за средствата от Европейския съюз.

В таблица 1 са представени данни за бюджет, договорени и усвоени средства, процент на договаряне и процент на усвояване на средствата от фондовете на Европейския съюз по страни членки през програмния период 2014-2020 г. към 31.12.2017 г.

Страните, които получават най-много средства от европейските структурни и инвестиционни фондове през програмния период 2014-2020 г., са Полша с 86,112 млрд. евро, Италия с 44,656 млрд. евро, Испания с 39,835 млрд. евро, Румъния с 30,883 млрд. евро, Германия – 27,935 млрд. евро, Франция – 26,897 млрд. евро, Португалия с 25,856 млрд. евро, Унгария с 25,014 млрд. евро и Чешка република с 23,865 млрд. евро. Най-малък е размерът на европейските сред-

Европейски съюз

ства за Люксембург – 0,14 млрд. евро, Малта – 0,828 млрд. евро и Кипър – 0,917 млрд. евро. Европейските средства, определени за нашата страна, възлизат на 9,878 млрд.

евро. Размерът на финансирането, което една страна членка получава от европейските фондове, зависи от критерии като БВП, население и площ.

Таблица 1. Бюджетираны, договорени и усвоени средства, дял на договорени средства в общ бюджет и дял на усвоени средства в общ бюджет на Европейските структурни и инвестиционни фондове по страни членки през програмен период 2014-2020 г. към 31.12.2017 г.

Страна	Бюджетираны средства (млрд. евро)			Договорени средства (млрд. евро)	Усвоени средства (млрд. евро)	Договорени към бюджетираны средства (%)	Усвоени към бюджетираны средства (%)
	ЕС	Национално съфинансиране	Общо				
Австрия	4,923	5,727	10,65	4,487	2,733	42,13	25,66
Белгия	2,742	3,347	6,089	4,209	0,759	69,12	12,47
България	9,878	1,856	11,734	6,316	1,669	53,83	14,22
Кипър	0,917	0,252	1,17	0,422	0,194	36,07	16,58
Хърватия	10,727	1,926	12,654	4,929	1,048	38,95	8,28
Чешка република	23,865	8,515	32,38	14,933	3,996	46,12	12,34
Дания	1,547	0,718	2,265	1,166	0,394	51,48	17,40
Естония	4,424	1,543	5,966	3,373	1,058	56,54	17,73
Финландия	3,765	4,67	8,435	4,841	3,112	57,39	36,89
Франция	26,897	18,755	45,652	19,473	7,484	42,66	16,39
Германия	27,935	16,818	44,753	24,079	8,408	53,80	18,79
Гърция	21,402	5,286	26,688	12,552	4,161	47,03	15,59
Унгария	25,014	4,636	29,65	27,927	3,828	94,19	12,91
Ирландия	3,362	2,778	6,14	4,869	1,555	79,30	25,33
Италия	44,656	31,451	76,107	31,9	6,216	41,91	8,17
Латвия	5,634	1,273	6,907	3,8	1,08	55,02	15,64
Литва	8,386	1,561	9,947	4,803	1,854	48,29	18,64
Люксембург	0,14	0,316	0,456	0,229	0,118	50,22	25,88
Малта	0,828	0,196	1,024	0,497	0,081	48,54	7,91
Холандия	1,887	1,858	3,745	2,335	0,76	62,35	20,29
Полша	86,112	18,81	104,921	57,16	13,414	54,48	12,78
Португалия	25,856	6,89	32,746	21,173	6,925	64,66	21,15
Румъния	30,883	6,682	37,564	13,688	4,006	36,44	10,66
Словакия	15,287	4,272	19,559	9,922	2,192	50,73	11,21
Словения	3,931	1,027	4,958	2,435	0,584	49,11	11,78
Испания	39,835	16,336	56,17	16,582	4,766	29,52	8,48
Швеция	3,627	4,426	8,053	4,675	1,706	58,05	21,18
Обединено кралство	16,471	10,328	26,799	17,001	3,986	63,44	14,87
Общо	450,931	182,253	633,182	319,776	88,087	50,50	13,91

Бележка: Включват се и средствата за Инициативата за младежка заетост, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейския фонд за морско дело и рибарство

Източник: <https://cohesiondata.ec.europa.eu>, органи на страните членки и собствени изчисления

Политиката на сближаване облагодетелства всички региони на Европейския съюз. Нивото на инвестициите отразява нуждите от развитие на държавите членки. Според техния БВП, регионите се категоризират като по-силно развити, региони в преход и по-слабо развити. В зависимост от това, фондовете могат да осигурят между 50 и 85% от общото финансиране на проектите. Останалото финансиране може да бъде от публични (национални или регионални) или частни източници (<http://ec.europa.eu/>). Всяка страна членка следва да осигури и национално съфинансиране, което допълва отпуснатите от бюджета на Европейския съюз средства.

За сравнение, през програмен период 2007-2013 г. страните, които получават най-много средства от структурните фондове, са: Полша, Испания, Италия, Чехия и Германия. Страните, получили най-малко финансиране, са: Люксембург, Дания, Кипър, Ирландия и Малта (Кънева А., 2015, с. 324-334).

Договорените средства в абсолютен израз са на най-висока стойност в Унгария, където са договорени 27,927 млрд. евро от предоставените на страната средства от европейските фондове, на следващо място е Германия с 24,079 млрд. евро, Португалия – 21,173 млрд. евро договорени средства от общия бюджет и Франция с 19,473 млрд. евро. Най-малко са договорените средства в Люксембург – 0,229 млрд. евро, Кипър с 0,422 млрд. евро и Малта с 0,497 млрд. евро. Договорените от България средства към 31.12.2017 г. са 6,316 млрд. евро.

Като дял от общия бюджет на фондовете, определен за съответната страна-членка на Европейския съюз, договорените средства са с най-висока стойност в Унгария от 94,19%, следвана от Ирландия с 79,30%, Белгия с 69,12%, Португалия

– 64,66%, Великобритания – 63,44% и Холандия – 62,35%. Най-нисък е процентът на договаряне в Испания – 29,52%, Кипър – 36,07%, Румъния с 36,44% и Хърватия с 38,95%. Към края на 2017 г. България е договорила 53,83%, което е над стойността на показателя общо за Европейския съюз от 50,50%. Това ниво на договаряне през програмен период 2014-2020 г. съответства на нивата на договаряне през програмен период 2007-2013 г. (European Commission, 2017, Strategic report 2017 on the implementation of the European Structural and Investment Funds, 7).

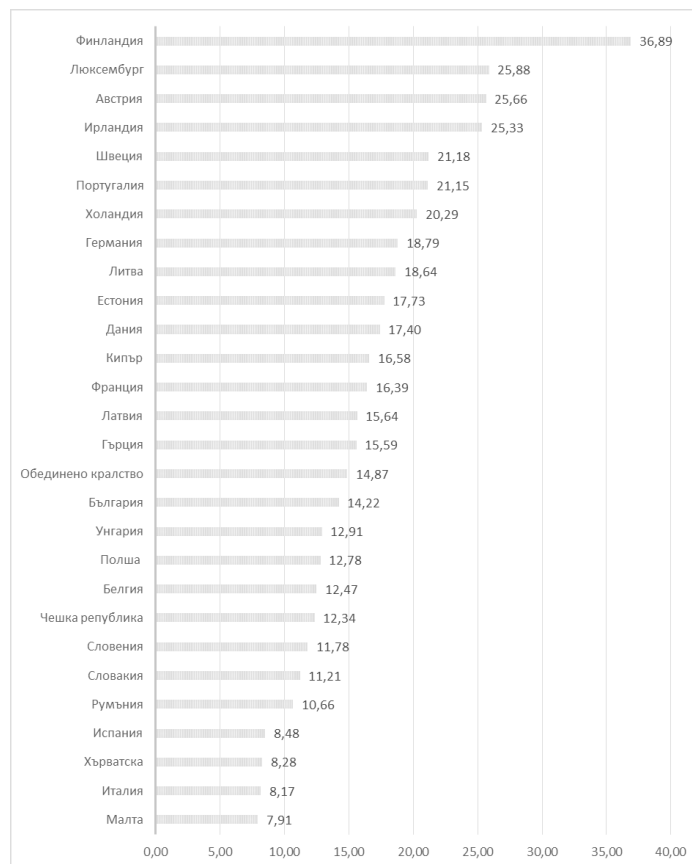
През програмен период 2007-2013 г. стойността на процента на договаряне общо за страните-членки е 99,90%. По-ниски стойности на показателя от 87,80% се наблюдават в Хърватия. Това може да се обясни с присъединяването на тази страна към Европейския съюз на 1.07.2013 г. В България през програмен период 2007-2013 г. е договорен 100% от бюджета на структурните фондове (<http://www.insideurope.eu>).

Усвоените средства в абсолютно изразение общо по структурните фондове са на най-висока стойност в Полша – 13,414 млрд. евро, следвана от Германия – 8,408 млрд. евро, Франция с 7,484 млрд. евро, Португалия с 6,925 млрд. евро и Италия с 6,216 млрд. евро. Най-малко са усвоените средства в Малта – 0,081 млрд. евро, Люксембург с 0,118 млрд. евро, Кипър – 0,194 млрд. евро, Дания с 0,394 млрд. евро. Усвоените от България средства от европейските структурни и инвестиционни фондове към края на 2017 г. са 1,669 млрд. евро. Така страната ни се нарежда на 17-о място сред страните-членки на Европейския съюз по този показател. Общо усвоените средства от всички страни членки от фондовете на Европейския съюз възлизат на 88,087 млрд. евро.

Европейски съюз

През програмния период 2007-2013 г. в абсолютно изражение най-голям е размерът на средствата, които Полша е получила от Европейския съюз – 44,784 млрд. евро, следвана от Испания с повече от два пъти по-малко по размер европейско финансиране – 21,414 млрд. евро, Германия с 17,571 млрд. евро и Португалия с 16,751 млрд. евро. По този показател България се намира на 14-о място сред 28-те страни членки с усвоени 3,225 млрд. евро европейско финансиране. Последен е Люксембург с 31,961 млн. евро. С голяма разлика пред него се нареждат Хърватия със 156,828 млн. евро, Дания с 277,276 млн. евро и Кипър с 322,574 млн. евро.

По дял на усвоени средства в общия бюджет по европейските фондове най-добре се представя Финландия с 36,89%. На следващо място с повече от 10% по-ниска степен на усвояване се нарежда Люксембург – 25,88%, Австрия с 25,66% и Ирландия – 25,33%. Най-нисък е процентът на усвояване в Малта – 7,91%, Италия с 8,17%, Хърватия – 8,28%, Испания – 8,48% и Румъния – 10,66%. България отново се нарежда на 17-о място по този показател сред страните членки на Европейския съюз с 14,22% усвоени средства от общия бюджет на европейските фондове за страната ни през програмния период 2014-2020 г. към 31.12.2017 г.

Фигура 1. Усвоени средства към общ бюджет на Европейските структурни и инвестиционни фондове по страни членки през програмния период 2014-2020 г. към 31.12.2017 г. (%)

Източник: <https://cohesiondata.ec.europa.eu>, органи на страните членки и собствени изчисления

Общо за Европейския съюз нивото на усвояване на европейските фондове е 13,91% или стойността на показателя за България надвишава нивото, достигнато на ниво Европейски съюз.

През програмен период 2007-2013 г. по този показател на първо място сред 28-те страни-членки на Европейския съюз се нарежда Естония с 78,31% усвоени средства от предоставения на страната бюджет от структурните фондове. Непосредствено след нея с незначителна разлика са Португалия с 78,24% и Литва с 77,89%. С по-голяма разлика следват Гърция – 69,14%, Германия – 68,94%, Швеция – 68,69%, Ирландия – 67,69% и Полша – 66,66%. България се нарежда на 25-о място от 28 страни членки по този показател с 48,33% усвоени средства от бюджетиранията средства по структурните фондове за страната ни през програмен период 2007-2013 г. След нас по усвояване се нареждат Словакия с 48,04%, Румъния с 36,72% и Хърватия с 18,27%. Следва да се отбележи, че Хърватия стана страна-членка на Европейския съюз на 01.07.2013 г. Определено се наблюдава напредък при скоростта и степента на усвояване на европейските фондове в България.

В таблица 2 е представено изменението на усвоените средства и коефициентът на усвояване по Европейските структурни и инвестиционни фондове по страни членки през програмен период 2014-2020 г. за периода 2015-2017 г.

В началото на всеки програмен период е необходимо да се одобряват оперативните програми, чрез които се разпределят средствата от фондовете на Европейския съюз за всяка страна членка, да се разработят проекти за усвояване на европейското финансиране и да се извърши подбор на проектите преди да започне тяхното реализиране (<https://europa.eu>). Затова усвояването на европейските средства не започва още в началото на програмния период, а на по-късен етап. По тази причина е нормално

стойностите на усвоените средства и коефициентът на усвояване към края на 2015 г. да са по-ниски. Средно за Европейския съюз коефициентът на усвояване е 1,77%, като са усвоени 11,219 млрд. евро. На най-високи стойности са усвоените средства в Германия от 1,498 млрд. евро, Финландия – 1,35 млрд. евро и Португалия с 1,227 млрд. евро. В Малта към 31.12.2015 г. усвояването на европейските средства все още не е започнало. Забавяне в процеса на усвояване се наблюдава и в Унгария с 0,00006 млрд. евро, Румъния – 0,0002 млрд. евро, Кипър с 0,003 млрд. евро и България – 0,02 млрд. евро. Измерен като дял на усвоени средства в бюджетирани средства общо по европейските структурни и инвестиционни фондове към месец декември 2015 г., напредъкът при усвояването на европейското финансиране е най-голям във Финландия – 16%, Ирландия с 12,67% и Люксембург – 12,50%. Стойността на показателя за България е 0,17%.

Към края на 2016 г. е отбелязан значителен напредък в размера на усвоените средства от европейските фондове. Общо за Европейския съюз стойността на коефициента на усвояване към края на 2016 г. в сравнение с края на 2015 г. нараства повече от три пъти, като достига 6,69%, а усвоените средства възлизат на 42,345 млрд. евро. Някои от страните вече са усвоили значителен процент от предоставените им средства от европейските фондове. Във Финландия са усвоени 27,46% или близо една трета от бюджета, в Ирландия – 20,02%, Австрия – 19,82%, а в Люксембург усвояването е 18,42% от определения за страната бюджет. Към месец декември страните с най-нисък процент усвоени средства са Малта – 2,64%, Румъния с 3,01%, Италия от 3,08%, Хърватия – 3,14%, Испания – 3,26%, Чешка република с 3,31% и Кипър – 3,68%. Усвоените от нашата страна европейски средства се равняват на 0,754 млрд. евро или 6,43% от предоставения ѝ бюджет от европейски-

Европейски съюз

те структурни и инвестиционни фондове през програмнен период 2014-2020 г., като вече се нарежда на 18-о място по размер

на усвоени средства и на 16-о място по стойности на коефициента на усвояване сред останалите страни членки.

Таблица 2. Усвоени средства и дял на усвоени средства в общ бюджет на Европейските структурни и инвестиционни фондове по страни членки през програмнен период 2014-2020 г. за периода 2015-2017 г.

Страна	2015		2016		2017	
	Усвоени средства (млрд. евро)	Усвоени към бюджетирани средства (%)	Усвоени средства (млрд. евро)	Усвоени към бюджетирани средства (%)	Усвоени средства (млрд. евро)	Усвоени към бюджетирани средства (%)
Австрия	0,766	7,19	2,111	19,82	2,733	25,66
Белгия	0,16	2,63	0,292	4,80	0,759	12,47
България	0,02	0,17	0,754	6,43	1,669	14,22
Кипър	0,003	0,26	0,043	3,68	0,194	16,58
Хърватия	0,081	0,64	0,397	3,14	1,048	8,28
Чешка република	0,302	0,93	1,072	3,31	3,996	12,34
Дания	0,041	1,81	0,222	9,80	0,394	17,40
Естония	0,138	2,31	0,52	8,72	1,058	17,73
Финландия	1,35	16,00	2,316	27,46	3,112	36,89
Франция	1,082	2,37	3,73	8,17	7,484	16,39
Германия	1,498	3,35	4,764	10,65	8,408	18,79
Гърция	0,247	0,93	2,481	9,30	4,161	15,59
Унгария	0,00006	0,00	1,557	5,25	3,828	12,91
Ирландия	0,778	12,67	1,229	20,02	1,555	25,33
Италия	0,421	0,55	2,346	3,08	6,216	8,17
Латвия	0,175	2,53	0,616	8,92	1,08	15,64
Литва	0,19	1,91	1,131	11,37	1,854	18,64
Люксембург	0,057	12,50	0,084	18,42	0,118	25,88
Малта	0	0,00	0,027	2,64	0,081	7,91
Холандия	0,047	1,26	0,283	7,56	0,76	20,29
Полша	0,756	0,72	5,393	5,14	13,414	12,78
Португалия	1,227	3,75	3,613	11,03	6,925	21,15
Румъния	0,0002	0,00	1,132	3,01	4,006	10,66
Словакия	0,211	1,08	1,004	5,13	2,192	11,21
Словения	0,071	1,43	0,314	6,33	0,584	11,78
Испания	0,159	0,28	1,833	3,26	4,766	8,48
Швеция	0,494	6,13	1,123	13,95	1,706	21,18
Обединено кралство	0,945	3,53	1,958	7,31	3,986	14,87
Общо	11,219	1,77	42,345	6,69	88,087	13,91

Бележка: Включват се и средствата за Инициативата за младежка заетост, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейския фонд за морско дело и рибарство

Източник: <https://cohesiondata.ec.europa.eu>, органи на страните членки и собствени изчисления

През 2017 г. размерът на усвоените средства продължава да нараства. Като цяло за всички страни-членки на Европейския съюз, както и конкретно за България, увеличението е над два пъти.

В таблица 3 са представени данни за

бюджет, договорени и усвоени средства, процент на договаряне и процент на усвояване на средствата от Европейския фонд за регионално развитие по страни членки през програмен период 2014-2020 г. към 31.12.2017 г.

Таблица 3. Бюджетираны, договорени и усвоени средства, дял на договорени средства в общ бюджет и дял на усвоени средства в общ бюджет на Европейския фонд за регионално развитие по страни членки през програмен период 2014-2020 г. към 31.12.2017 г.

Страна	Бюджетираны средства (млрд. евро)			Договорени средства (млрд. евро)	Усвоени средства (млрд. евро)	Договорени към бюджетирани средства (%)	Усвоени към бюджетирани средства (%)
	ЕС	Национално съфинансиране	Общо				
Австрия	0,536	1,525	2,062	0,934	0,173	45,30	8,39
Белгия	0,953	1,378	2,331	1,878	0,183	80,57	7,85
България	3,568	0,612	4,179	2,938	0,797	70,30	19,07
Кипър	0,3	0,053	0,353	0,187	0,081	52,97	22,95
Хърватия	4,321	0,763	5,084	2,519	0,426	49,55	8,38
Чешка република	11,941	5,167	17,107	7,166	0,9	41,89	5,26
Дания	0,207	0,193	0,399	0,231	0,052	57,89	13,03
Естония	1,857	0,716	2,573	1,347	0,307	52,35	11,93
Финландия	0,792	0,792	1,584	0,863	0,393	54,48	24,81
Франция	8,426	9,633	18,059	8,581	1,938	47,52	10,73
Германия	10,774	6,982	17,756	8,796	2,508	49,54	14,12
Гърция	8,622	2,368	10,991	5,423	1,424	49,34	12,96
Унгария	10,757	1,822	12,579	12,088	1,809	96,10	14,38
Ирландия	0,411	0,411	0,822	0,607	0,047	73,84	5,72
Италия	21,661	12,558	34,219	17,254	1,553	50,42	4,54
Латвия	2,401	0,424	2,825	1,653	0,266	58,51	9,42
Литва	3,501	0,618	4,119	1,846	0,491	44,82	11,92
Люксембург	0,02	0,029	0,048	0,042	0,004	87,50	8,33
Малта	0,384	0,092	0,477	0,319	0,046	66,88	9,64
Холандия	0,51	0,861	1,372	0,877	0,211	63,92	15,38
Полша	40,214	7,292	47,506	30,012	4,564	63,18	9,61
Португалия	10,777	4,043	14,82	11,461	3,091	77,33	20,86
Румъния	10,726	2,528	13,254	3,771	0,665	28,45	5,02
Словакия	7,291	2,448	9,74	3,638	0,585	37,35	6,01
Словения	1,417	0,407	1,824	0,641	0,029	35,14	1,59
Испания	20,565	8,543	29,108	6,931	1,898	23,81	6,52
Швеция	0,935	0,961	1,896	1,466	0,369	77,32	19,46
Обединено кралство	5,857	4,5	10,357	6,174	1,099	59,61	10,61
Общо	189,724	77,719	267,444	139,643	25,909	52,21	9,69

Източник: <https://cohesiondata.ec.europa.eu>, органи на страните членки и собствени изчисления

Европейски съюз

Общият бюджет на Европейския фонд за регионално развитие за програмен период 2014-2020 г. е 189,724 млрд. евро. Най-голям е бюджетът, заделен за Полша от 40,214 млрд. евро, следвана от Италия и Испания с равно по-малко финансиране съответно 21,661 млрд. евро и 20,565 млрд. евро. Най-нисък е размерът на отпуснатите средства от фонда за Люксембург – 0,02 млрд. евро, Дания с 0,207 млрд. евро и Кипър с 0,3 млрд. евро. Определеният за нашата страна бюджет по Европейския фонд за регионално развитие възлиза на 3,568 млрд. евро.

През програмен период 2007-2013 г. бюджетът на Европейския фонд за регионално развитие е 200,687 млрд. евро. Най-голям размер средства е определен за Полша – 34,791 млрд. евро, Испания с 23,053 млрд. евро и Италия с 21,025 млрд. евро. Най-нисък е определеният бюджет за Люксембург от 0,025 млрд. евро, Дания с 0,255 млрд. евро и Кипър с 0,279 млрд. евро. Отпуснатите на нашата страна средства от Европейския фонд за регионално развитие през програмен период 2007-2013 г. възлизат на 3,205 млрд. евро.

Договорените средства по Европейския фонд за регионално развитие към месец декември 2017 г. са на най-висока стойност в Полша – 30,012 млрд. евро и Италия – 17,254 млрд. евро. Най-нисък е размерът на договорените средства по Европейския фонд за регионално развитие в Люксембург – 0,042 млрд. евро, Кипър – 0,187 млрд. евро, Дания с 0,231 млрд. евро и Малта с 0,319 млрд. евро. Договорените от България средства от Европейския фонд за регионално развитие към 31.12.2017 г. са на стойност 2,938 млрд. евро.

Унгария е договорила 96,10% от предоставения ѝ бюджет от Европейския фонд за регионално развитие и това е най-високото ниво на усвояване в страна-членка. На следващо място е Люксембург с 87,50%, Белгия – 80,57%, Португалия със 77,33% и Швеция със 77,32%. Най-ниско е договарянето в Испания – 23,81% и Румъния с 28,45%.

България е договорила 70,30% от бюджетните средства от Европейския фонд за регионално развитие.

През програмен период 2007-2013 г. средният процент на договаряне на средствата от Европейския фонд за регионално развитие в Европейския съюз е 99,90%. България, както повечето страни членки, е договорила 100% от предоставените ѝ средства по Фонда.

Усвоените средства по Европейския фонд за регионално развитие през програмен период 2014-2020 г. са на най-висока стойност в Полша от 4,564 млрд. евро, Португалия – 3,091 млрд. евро и Германия – 2,508 млрд. евро. Най-малък е размерът на усвоените средства в Люксембург от 0,004 млрд. евро, Словения – 0,029 млрд. евро, Малта – 0,046 млрд. евро, Ирландия с 0,047 млрд. евро и Дания с 0,052 млрд. евро. Общо усвоените средства по Европейския фонд за регионално развитие в Европейския съюз са 25,909 млрд. евро, като това са 9,69% от бюджета на фонда. Усвоените в България средства по Европейския фонд за регионално развитие възлизат на 0,797 млрд. евро. По този показател страната ни се нарежда на 11-о място от 28 страни-членки на Европейския съюз.

Най-високи стойности на коефициента на усвояване имат Финландия – 24,81%, Кипър – 22,95%, Португалия с 20,86%, Швеция с 19,46% и България с 19,07%. Най-ниски стойности на коефициента на усвояване са отчетени в Словения от 1,59%.

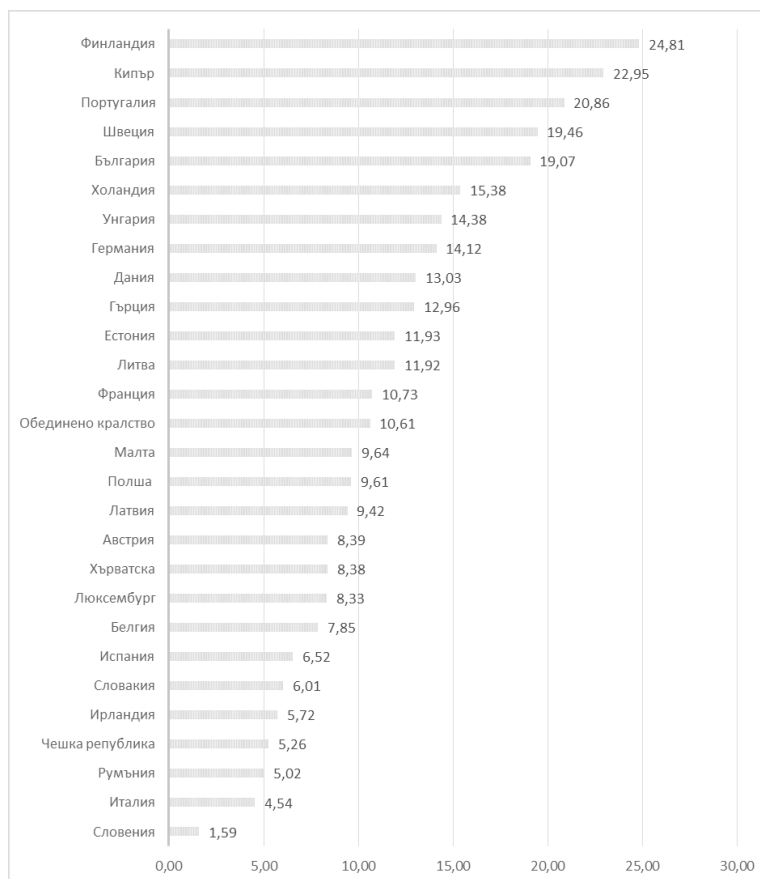
България се представя много добре по отношение на този показател за Европейския фонд за регионално развитие. Оперативните програми, които се финансират от Европейския фонд за регионално развитие, в България през програмен период 2014-2020 г. са ОП „Региони в растеж“, ОП „Наука и образование за интелигентен растеж“, ОП „Иновации и конкурентоспособност“, ОП „Транспорт и транспортна инфраструктура“ и ОП „Околна среда“ (www.eufunds.bg).

През програмен период 2007-2013 г. в абсолютно изражение най-много средства от Европейския фонд за регионално развитие са усвоили Полша – 24,774 млрд. евро, Испания – 13,967 млрд. евро и Германия – 10,967 млрд. евро. Следват Италия с 9,471 млрд. евро, Португалия – 8,929 млрд. евро и Гърция – 8,640 млрд. евро. България е на 14-о място от 28 страни-членки на Съюза с 1,616 млрд. евро. Последен по този показател е Люксембург със 17,226 млн. евро.

През програмен период 2007-2013 г. най-добре се представя Литва със 79,48%, а втора с много малка разлика е Естония със 78,98%. Следват Португалия със 77,65%,

Словения – 76,48%, Швеция – 75,58% и Полша – 71,21%. България се намира на 22-о място с 50,41%. По усвояване на средствата от Европейския фонд за регионално развитие след нашата страна се нареждат Австрия с 49,15%, Малта с 47,90%, Чехия – 47,62%, Италия – 45,04%, Румъния – 36,39% и Хърватия – 22,99% (Кънева, А., 2015, с. 324-334).

В таблица 4 са представени данни за бюджет, договорени и усвоени средства, процент на договаряне и процент на усвояване на средствата от Европейския социален фонд по страни членки през програмен период 2014-2020 г. към месец декември 2017 г.

Фигура 2. Усвоени средства към общ бюджет на Европейския фонд за регионално развитие по страни членки през програмен период 2014-2020 г. към 31.12.2017 г. (%)

Източник: <https://cohesiondata.ec.europa.eu>, органи на страните членки и собствени изчисления

Европейски съюз

Таблица 4. Бюджетираны, договорени и усвоени средства, дял на договорени средства в общ бюджет и дял на усвоени средства в общ бюджет на Европейския социален фонд по страни членки през програмен период 2014-2020 г. към 31.12.2017 г.

Страна	Бюджетираны средства (млрд. евро)			Договорени средства (млрд. евро)	Усвоени средства (млрд. евро)	Договорени към бюджетираны средства (%)	Усвоени към бюджетираны средства (%)
	ЕС	Национално съфинансиране	Общо				
Австрия	0,442	0,434	0,876	0,334	0,073	38,13	8,33
Белгия	0,973	1,201	2,174	1,494	0,231	68,72	10,63
България	1,466	0,256	1,723	1,063	0,215	61,69	12,48
Кипър	0,114	0,02	0,134	0,029	0,007	21,64	5,22
Хърватия	1,415	0,25	1,664	0,344	0,047	20,67	2,82
Чешка република	3,416	0,786	4,203	2,397	0,585	57,03	13,92
Дания	0,213	0,198	0,411	0,201	0,051	48,91	12,41
Естония	0,581	0,103	0,684	0,516	0,102	75,44	14,91
Финландия	0,518	0,518	1,037	0,581	0,239	56,03	23,05
Франция	5,554	4,27	9,823	5,511	1,629	56,10	16,58
Германия	7,496	5,075	12,57	8,175	2,99	65,04	23,79
Гърция	3,906	1,141	5,047	2,293	1,056	45,43	20,92
Унгария	4,662	0,982	5,645	4,991	0,502	88,41	8,89
Ирландия	0,476	0,476	0,973	0,951	0	97,74	0,00
Италия	10,193	7,517	17,71	5,908	1,325	33,36	7,48
Латвия	0,61	0,108	0,717	0,583	0,078	81,31	10,88
Литва	1,096	0,193	1,289	0,583	0,215	45,23	16,68
Люксембург	0,02	0,02	0,04	0,032	0,01	80,00	25,00
Малта	0,106	0,026	0,132	0,106	0,014	80,30	10,61
Холандия	0,51	0,52	1,031	0,975	0,971	94,57	94,18
Полша	12,923	2,28	15,204	5,973	1,716	39,29	11,29
Португалия	7,32	1,519	8,838	4,316	1,838	48,83	20,80
Румъния	4,623	0,811	5,434	0,652	0,035	12,00	0,64
Словакия	2,045	0,416	2,461	1,424	0,366	57,86	14,87
Словения	0,719	0,18	0,898	0,638	0,069	71,05	7,68
Испания	7,087	3,135	10,222	3,808	0,433	37,25	4,24
Швеция	0,72	0,72	1,44	0,763	0,185	52,99	12,85
Обединено кралство	4,764	3,994	8,758	4,567	0,622	52,15	7,10
Общо	83,968	37,149	121,138	59,208	15,604	48,88	12,88

Източник: <https://cohesiondata.ec.europa.eu>, органи на страните членки и собствени изчисления

Бюджетираните средства по Европейския социален фонд са най-високи в Полша на стойност 12,923 млрд. евро, следва Италия с 10,193 млрд. евро, Германия – 7,496 млрд. евро, Португалия – 7,32 млрд. евро и Испания със 7,087 млрд. евро. Най-малък е размерът на определените средства от фонда за Люксембург от 0,02 млрд. евро, Малта с 0,106 млрд. евро, Кипър – 0,114 млрд. евро и Дания с 0,213 млрд. евро. Определените за нашата страна средства от бюджета на Европейския социален фонд възлизат на 1,466 млрд. евро. Целият бюджет на Европейския социален фонд се равнява на 83,968 млрд. евро.

През програмен период 2007-2013 г. бюджетът на Европейския социален фонд се равнява на 76,806 млрд. евро. Най-много средства са определени за Полша на стойност 10,007 млрд. евро, Германия с 9,381 млрд. евро и Испания – 8,054 млрд. евро. Най-малък е бюджетът заделен за Люксембург от 0,025 млрд. евро, Малта с 0,112 млрд. евро и Кипър с 0,120 млрд. евро. Бюджетът за нашата страна е 1,185 млрд. евро.

Договарянето на средствата от Европейския социален фонд през програмен период 2014-2020 г. е най-високо в Германия от 8,175 млрд. евро, следвана от Полша 5,973 млрд. евро, Италия с 5,908 млрд. евро и Франция с 5,511 млрд. евро. Най-ниски стойности на договорените средства по Европейския социален фонд към 31.12.2017 г. са отчетени в Кипър от 0,029 млрд. евро, Люксембург с 0,032 млрд. евро, Малта – 0,106 млрд. евро и Дания с 0,201 млрд. евро. Договорените от България средства са на стойност 1,063 млрд. евро. Така страната ни се подрежда на 13-о място сред страните членки. Общо договорените средства от бюджета на Европейския социален фонд са 59,208 млрд. евро.

Най-висока е степенята на договаряне на средствата от Европейския социален фонд в Ирландия от 97,74%, Холандия с 94,57% и Унгария с 88,41%. Най-ниско е договарянето в Румъния – 12%, Хърватия с 20,67% и Ки-

пър – 21,64%. Към месец декември 2017 г. България е договорила 61,69% от бюджета на Европейския социален фонд, с което се подрежда на 11-то място сред страните членки. Стойността на коефициента за страната ни е значително над средната стойност за Европейския съюз от 48,88%.

През програмен период 2007-2013 г. средната стойност на дела на договорените средства в общия бюджет на Европейския социален фонд за страните членки е 99,86%. Хърватия договаря едва 31,27% от средствата по Европейския социален фонд. България е договорила целия бюджет от Европейския социален фонд, който ѝ е предоставен.

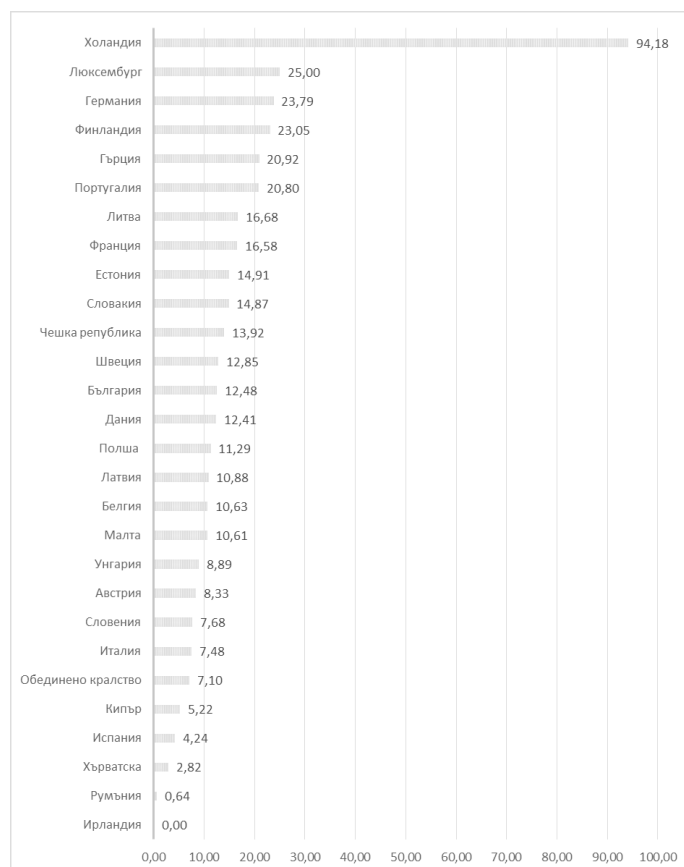
През програмен период 2014-2020 г. най-висока е стойността на усвоените средства по Европейския социален фонд в Германия – 2,99 млрд. евро, на следващо място се нарежда Португалия с 1,838 млрд. евро, Полша с 1,716 млрд. евро и Франция – 1,629 млрд. евро. В Ирландия към 31.12.2018 г. все още не е започнало усвояването на средствата от Европейския социален фонд. Най-ниско е усвояването в абсолютно изражение в Кипър – 0,007 млрд. евро, Люксембург с 0,01 млрд. евро, Малта от 0,014 млрд. евро и Румъния – 0,035 млрд. евро. България е усвоила 0,215 млрд. евро по Европейския социален фонд, което я нарежда на 15-о място сред другите страни членки. Общо договорените средства по Европейския социален фонд възлизат на 15,604 млрд. евро или 12,88% от бюджета му.

Степенята на усвояване по Европейския социален фонд през програмен период 2014-2020 г. е най-висока в Холандия, където е усвоено почти цялото финансиране от фонда 94,18%, на следващо място с близо 4 пъти по-ниски стойности на показателя се нарежда Люксембург – 25%, Германия с 23,79%, Финландия – 23,05%, Гърция с 20,92% и Португалия с 20,80%. С най-ниски стойности на показателя са Ирландия – 0%, Румъния с 0,64%, Хърватия с 2,82% и Испания с 4,24%. Към 31.12.2017 г. България е усвоила 12,48%

Европейски съюз

от предоставеното ѝ финансиране от Европейския социален фонд, което я нарежда на 13-о място от 28 страни членки. На ниво Европейски съюз коефициентът на усвояване по Европейския социален фонд е 12,88%.

ства в общия бюджет по Европейския социален фонд за всяка отделна страна е Латвия с 95,00%, следвана от Естония с 87,82%, Австрия с 85,38%, Португалия – 82,97% и Литва – 78,64%. България заема 22-о място.

Фигура 3. Усвоени средства към общ бюджет на Европейския социален фонд по страни членки през програмен период 2014-2020 г. към 31.12.2017 г. (%)

Източник: <https://cohesiondata.ec.europa.eu>, органи на страните членки и собствени изчисления

През програмен период 2007-2013 г. най-голям е размерът на средствата от Европейския социален фонд, получени от Полша – 7,037 млрд. евро. Следват Германия с 6,604 млрд. евро, Португалия с 5,686 млрд. евро, Испания – 4,914 млрд. евро и Италия – 4,065 млрд. евро. България се нарежда на 15-о място с 648,793 млн. евро. Последна е Хърватия. На първо място по дял на усвоените сред-

с 54,73%. След нас са Чехия с 49,95%, Кипър – 47,41%, Словакия – 46,89%, Малта с 43,19%, Румъния – 40,35% и Хърватия.

В таблица 5 са представени данни за бюджет, договорени и усвоени средства, процент на договаряне и процент на усвояване на средствата от Кохезионния фонд по страни членки през програмен период 2014-2020 г. към месец декември 2017 г.

Таблица 5. Бюджетираны, договорени и усвоени средства, дял на договорени средства в общ бюджет и дял на усвоени средства в общ бюджет на Кохезионния фонд по страни членки през програмен период 2014-2020 г. към 31.12.2017 г.

Страна	Бюджетираны средства (млрд. евро)			Договорени средства (млрд. евро)	Усвоени средства (млрд. евро)	Договорени към бюджетирани средства (%)	Усвоени към бюджетирани средства (%)
	ЕС	Национално съфинансиране	Общо				
България	2,278	0,402	2,68	1,162	0,196	43,36	7,31
Кипър	0,295	0,052	0,347	0,131	0,057	37,75	16,43
Хърватия	2,51	0,443	2,953	1,271	0,123	43,04	4,17
Чешка република	6,144	1,084	7,228	3,697	1,206	51,15	16,69
Естония	1,062	0,524	1,586	0,904	0,377	57,00	23,77
Гърция	3,266	0,576	3,842	2,266	0,503	58,98	13,09
Унгария	6,025	1,063	7,089	8,045	0,939	113,49	13,25
Латвия	1,349	0,238	1,588	0,75	0,205	47,23	12,91
Литва	2,049	0,362	2,41	1,396	0,532	57,93	22,07
Малта	0,218	0,038	0,256	0,055	0,017	21,48	6,64
Полша	23,208	4,096	27,304	17,224	4,979	63,08	18,24
Португалия	2,862	0,505	3,367	1,823	0,278	54,14	8,26
Румъния	6,935	1,758	8,693	5,234	1,004	60,21	11,55
Словакия	4,168	0,842	5,01	3,514	0,763	70,14	15,23
Словения	0,914	0,161	1,075	0,701	0,217	65,21	20,19
Общо	63,283	12,144	75,428	48,173	11,396	63,87	15,11

Източник: <https://cohesiondata.ec.europa.eu>, органи на страните членки и собствени изчисления

В таблица 5 са представени данни за страните, които получават финансиране от Кохезионния фонд. Не всички страни-членки на Европейския съюз получават средства от този фонд. Финансиране от Кохезионния фонд получават най-слабо развитите страни членки на Съюза, чийто брутен национален продукт на глава от населението е под 90% от средната стойност за Европейския съюз (Кънева, А., 2013). Бюджетът на Кохезионния фонд през програмен период 2014-2020 г. възлиза на 63,283 млрд. евро. Най-голям размер на финансиране е определен за Полша – 23,208 млрд. евро, на следващо място с почти 4 пъти по-малък размер на средствата се нарежда Румъния с 6,935 млрд. евро, Чешка република с 6,144 млрд. евро и Унгария – 6,025 млрд. евро. Най-малко е финансирането за Малта – 0,218 млрд. евро и Кипър – 0,295 млрд. евро. За България се заделя бюджет от Кохезионния фонд на стойност 2,278 млрд. евро.

През програмен период 2007-2013 г. бюджетът на Кохезионния фонд е 70,07 млрд. евро. Страни членки, за които се допуска финансиране от Кохезионния фонд, са Бълга-

рия, Чешка република, Естония, Гърция, Кипър, Латвия, Литва, Унгария, Малта, Полша, Португалия, Румъния, Словения и Словакия (<https://ec.europa.eu>). Най-голям е размерът на средствата за Полша – 22,387 млрд. евро, Чешка република – 8,819 млрд. евро и Унгария с 8,642 млрд. евро. Най-малко средства са заделени за Кипър от 0,213 млрд. евро, Хърватия с 0,281 млрд. евро и Малта – 0,284 млрд. евро. Бюджетът, заделен за нашата страна по Кохезионния фонд през програмен период 2007-2013 г., е 2,283 млрд. евро.

Договорените средства по Кохезионния фонд са на стойност 48,173 млрд. евро, което представлява 63,87% от бюджета на фонда. Най-много средства в абсолютно изражение са договорени от Полша – 17,224 млрд. евро, следва Унгария с 8,045 млрд. евро и Румъния с 5,234 млрд. евро. Най-нисък е размерът на договорените средства в Малта от 0,055 млрд. евро и Кипър с 0,131 млрд. евро. Към месец декември 2017 г. нашата страна е договорила 1,162 млрд. евро от определените за нея средства от бюджета на Кохезионния фонд. Това нарежда страна-

Европейски съюз

та ни на 10-о място от 15 страни членки, които получават финансиране от фонда.

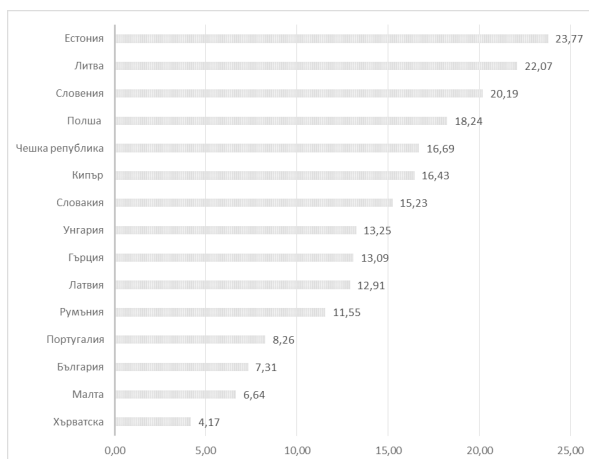
По дял на договорените средства в общия бюджет на Кохезионния фонд по страни членки най-добре се представя Унгария със 113,49%, където бюджетът е наддоговорен. На следващо място се нарежда Словакия със 70,14% и Словения – 65,21%. Най-ниски стойности на коефициента имат Малта – 21,48% и Кипър с 37,75%. Коефициентът на договаряне в България е 43,36%. По този показател сме на 12-о място от 15 страни.

През програмнен период 2007-2013 г. договарянето на средствата от Кохезионния фонд средно за Европейския съюз е 99,95%. България е договорила 100% от бюджетиранияте средства.

Общо усвоените средства по Кохезионния фонд от всички страни членки през програмнен период 2014-2020 г. възлизат на 11,396 млрд. евро и представляват 15,11% от бюджета на фонда. По абсолютни стойности най-добре се усвоява европейското финансиране в Полша – 4,979 млрд. евро, Чешка република с 1,206 млрд. евро, Румъния – 1,004 млрд. евро и Унгария с 0,939 млрд. евро. Най-ниско е усвояването в Малта от 0,017 млрд. евро и Кипър с 0,057 млрд.

евро. Усвоените от страната ни средства към 31.12.2017 г. са 0,196 млрд. евро, което я нарежда на 12-о място от страните членки, отговарящи на критериите за финансиране от Кохезионния фонд.

Най-висока е степента на усвояване в Естония – 23,77%, Литва – 22,07%, Словения с 20,19% и Полша с 18,24%. Най-ниско е нивото на усвояване в Хърватия от 4,17%, следвана от Малта с 6,64%, България – 7,31% и Португалия с 8,26%. По този показател страната ни е на 13-о място от 15 страни членки. Страната ни договаря и усвоява средствата от Кохезионния фонд сравнително по-бавно. Това вероятно донякъде се дължи на естеството на проектите, които се финансират със средства от Кохезионния фонд. Оперативните програми, чрез които се разпределя финансирането от Кохезионния фонд, са ОП „Транспорт и транспортна инфраструктура“ и ОП „Околна среда“. Реализираните проекти са от инфраструктурен тип в областта на транспорта и околната среда. Те са за значителни суми, срокът им на изпълнение е дълъг. Често се налага удължаване на срока на проекта поради забавяне в изпълнението му по различни причини.

Фигура 4. Усвоени средства към общ бюджет на Кохезионния фонд по страни членки през програмнен период 2014-2020 г. към 31.12.2017 г. (%)

Източник: <https://cohesiondata.ec.europa.eu>, органи на страните членки и собствени изчисления

През програмен период 2007-2013 г. в абсолютно изражение най-голям размер финансиране е получила Полша – 12,974 млрд. евро. Следват Чехия с 4,447 млрд. евро, Унгария – 4,412 млрд. евро, Гърция с 2,743 млрд. евро и Испания с 2,533 млрд. евро. България е на десето място с 960,650 млн. евро. Преди нея с 1,461 млрд. евро е Словакия. След нашата страна се нареждат Латвия, Естония, Словения, Малта, Кипър и Хърватия.

По дял на усвоени средства в бюджетирани средства за съответната страна-членка от Кохезионния фонд през програмен период 2007-2013 г. на първо място е Литва със 75,18%, следвана от Гърция със 74,20%, Естония – 74,01%, Испания – 71,48% и Португалия с 69,84%. България с 42,08% е на 12-о място от 16 страни членки, които отговарят на критериите за получаване на финансиране от Кохезионния фонд. След България се нареждат Словения с 38,2%, Словакия с 37,47%, Румъния – 35,15% и Хърватия с 21,05%.

Заклучение

Анализът на усвояването на средствата от европейските структурни и инвестиционни фондове на Европейския съюз показва различни нива на усвояване в различните страни. Повечето проблеми в процеса на усвояване са сходни за отделните страни. По-конкретно при сравнителния анализ на усвояването на средствата от европейските фондове през програмен период 2014-2020 г. по страни членки се открояват следните тенденции:

- отбелязан е значителен напредък при бързината, с която се усвоява европейското финансиране, и степента на усвояване в България. Докато през предходния програмен период 2007-2013 г. страната ни се нарежда на 25-о място по ниво на усвояване от 28 страни членки, през текущия програмен период 2014-2020 г. в края на 2017 г. България вече се изкачва на 17-о място. Това се дължи на натрупания опит от българската администрация и

бенефициенти при усвояване на европейското финансиране, което получаваме от 1998 г. Постигнатото в България ниво на усвояване на средствата от европейските фондове е над средното за Европейския съюз. Стартирането на процеса на усвояване на европейското финансиране в България се забавя в сравнение с останалите страни-членки на Европейския съюз, като по усвоени средства като процент от бюджетирани средства се нарежда на 25-о място от 28 страни членки към края на 2015 г. През 2016 г. се наблюдава значителен напредък, като страната вече е на 16-о място със стойност на коефициента на усвояване от 6,43%. Към края на 2017 г. този показател нараства повече от двойно за България в сравнение с края на 2016 г. Страната ни отбелязва значителен напредък при показателя дял на усвоени средства в общ бюджет по Европейския фонд за регионално развитие, по който през програмен период 2007-2013 г. е на 22-о място, а през програмен период 2014-2020 г. към месец декември 2017 г. е на 5-о място сред страните членки. Това е един много добър резултат. България отбелязва напредък при усвояване на средствата по Европейския социален фонд в сравнение с предходния програмен период 2007-2013 г., когато се нарежда на 22-о място от 28 страни членки по дял на усвоени средства в бюджетирани средства от фонда, а през програмен период 2014-2020 г. се придвижва до 13-о място. Страната ни договаря и усвоява средствата от Кохезионния фонд по-бавно и в по-малка степен в сравнение с повечето страни, които получават финансиране от фонда, като се нарежда на 13-о място от общо 15 страни по стойности на коефициента на усвояване;

- степента на договаряне и усвояване на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове на ниво Европейски съюз може да се оцени като добра. Отбелязан е значителен прогрес в страните членки. Необходимо е да се поддържа постигнатият темп на договаряне и усвояване на европейските средства. Усилията

Европейски съюз

следва да се насочат към подбор и реализация на качествени проекти;

– през текущия програмен период най-висока е степента на усвояване по Кохезионния фонд, следван от Европейския социален фонд, на последно място е Европейският фонд за регионално развитие. Тук се наблюдава различие в сравнение с програмен период 2007-2013 г., когато нивото на усвояване по Кохезионния фонд е най-ниско в сравнение с останалите Структурни фондове, а по Европейския социален фонд е най-високо от всички Структурни фондове;

– Финландия и Люксембург се представят най-добре по отношение на усвояване на финансирането от Европейските структурни и инвестиционни фондове, докато през програмен период 2007-2013 г. Естония, Португалия и Литва заемат едни от първите места, както при усвояването на средствата от Кохезионния фонд, Европейския фонд за регионално развитие и Европейския социален фонд, така и на общото финансиране по Структурните фондове;

– в абсолютно изражение най-голям размер средства от Европейския съюз се предоставя на Полша, Италия, Испания и Румъния, докато през програмен период 2007-2013 г. най-голямо европейско финансиране са получили Полша, Испания, Германия и Португалия;

– най-нисък е процентът на усвояване по Европейските структурни и инвестиционни фондове в Малта, Хърватия, Испания и Румъния. По отношения на Хърватия това се дължи на по-малкия опит на администрацията и бенефициентите при усвояване на средствата от европейските фондове с оглед на присъединяването ѝ към Европейския съюз на 1.07.2013 г. Към края на 2017 г. усвояването на средствата от Европейския социален фонд все още не е започнало в Ирландия.

Цитирани източници:

Кънева, А., 2013. Резултати, проблеми и добри практики при усвояване на фондовете

на Европейския съюз. София: Издателски комплекс – УНСС.

(Kaneva A., 2013. Rezultati, problemi i dobri praktiki pri usvoyavane na fondovete na Evropeyskia sayuz. Sofia: Izdatelski kompleks – UNSS)

Кънева, А., 2015. Сравнителен анализ на усвояването на средствата от Структурните фондове в страните – членки на Европейския съюз, през програмен период 2007-2013 г. Единадесета международна научна конференция на тема „Членството на България в Европейския съюз: седем години по-късно“, катедра „Международни икономически отношения и бизнес“, факултет „Международна икономика и политика“, УНСС, София: Издателски комплекс – УНСС, с. 324-334

(Kaneva, A., 2015. Sravnitelnen analiz na usvoyavaneto na sredstvata ot Strukturnite fondove v stranite – chlenki na Evropeyskia sayuz, prez programen period 2007-2013 g. Edinadeseta mezhdunarodna nauchna konferentsia na tema „Chlenstvoto na Bulgaria v Evropeyskia sayuz: sedem godini po-kasno“, katedra „Mezhdunarodni ikonomicheski otnoshenia i biznes“, fakultet „Mezhdunarodna ikonomika i politika“, UNSS, Sofia: Izdatelski kompleks – UNSS, s. 324-334)

European Commission, 2017, Strategic report 2017 on the implementation of the European Structural and Investment Funds

<https://cohesiondata.ec.europa.eu>

<https://europa.eu>

<http://www.coesioneterritoriale.gov.it>

<http://www.esfondi.lv/>

<http://www.eu-skladi.si>

<http://www.insideurope.eu>

<http://www.fonduri-ue.ro/>

<http://www.mrr.gov.pl>

<http://www.s-f.cz>

www.espa.gr

www.esparama.lt

www.eufunds.bg

www.nsrr.sk

www.qren.pt

www.strukturalni-fondy.cz